

**IMAGINEA LITERARĂ ȘI TURISTICĂ
A TRANSILVANIEI
CA SPAȚIU GEOGRAFICO-ISTORIC
ȘI DESTINAȚIE DE CĂLĂTORIE
THE LITERARY AND TOURIST IMAGE
OF TRANSYLVANIA
AS A GEOGRAPHICAL-HISTORICAL SPACE
AND A TRAVEL DESTINATION**

Cosmin-Gabriel PORUMB-GHIURCO

Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca/ „Babeș-Bolyai”

University, Cluj-Napoca

email: cosmin.gabriel.porumb.ghiurco@ubbcluj.com

Abstract: *The Transylvanian geographical space has always been an exceptional challenge for the imaginary. Thus, in the Romanian national imaginary, Transylvania has always been associated with attributes such as sacredness, nobility, seriousness and diligence, while internationally we are dealing with a geo-literary substance, involving the registers of myth, mystery, supernatural, initiatory and revealing journey. Analysed as a literary and geographical space or as a geo-literary space, Transylvania also involves tourism studies, since it is one of the most famous tourist destinations in the world. Its literary notoriety plays an important role in attracting tourists and building the region's touristic image(ry) often considered as a social and cultural construct due to its West-East antithesis. This paper is an analysis of the interconnectivity between Transylvania's tourist image and its famous literary image.*

Keywords: Transylvania; literary image; tourist image; geo-literary space; travel destination.

1. Preambul

Literatura este atât o sursă inepuizabilă, cât și un instrument eficace al cercetării geografice. Emergența geografiei literare, aflată la interfața geografiei cu literatura, este un fapt cât se poate de edificator în privința relației mutuale, de complementaritate și interdependență, dintre cele două domenii.

În această secțiune, ne propunem să oferim o imagine de ansamblu a unei *destinații geoliterare faimoase – Transilvania*. Afirmarea largă a faimei europene și internaționale a acestei foste provincii istorico-geografico românești a devenit un truism, aceasta devenind, de la sine, un brand turistic universal unanim recunoscut.

De ce raportul *ficțiune-realitate*, și nu *realitate-ficțiune*? Simplu: pentru că, de cele mai multe ori, imaginea formată pe filieră ficțională (literară), precede imaginea formată prin descinderea efectivă în realitatea sau spațiul geografic(ă) vizat(ă).

2. Abordarea geocritică

Geocritica, constituie, la modul succint, studiul spațiului reflectat în artă, dar și inversul fenomenului și anume împrumutul de valoare de la artă înspre spațiile reale. Acest domeniu este în mod evident unul parageografic, o inițiativă născută în afara geografiei, dar care încearcă să se apropie de aceasta. Bertrand Westphal (2005), în eseuul său despre geocritică, dezvoltă ideea cartografierii spațiilor artei. În spiritul ideii că orice tip de spațiu, nu doar cel fizic, este obiectul de studiu al geografiei, geocritica propune studiul spațiilor virtuale din literatură, în special, și din domeniul artistic, în general, conform aceluiași Westphal (2007). Se remarcă unele încercări de îmbinare a fictivului cu realul, precum harta lumii lui Tolkien, suprapusă peste Vechea Europă. Cititorii romanului „Stăpânul Inelelor” au putut să remarce suprapunerea *Mordor*-ului peste Transilvania, pe care unii nu o consideră tocmai fericită, dar care întărește și mai mult reputația mitico-literară a acestui spațiu.

3. Abordarea din perspectiva imaginarului

În demersul de explicare și cercetare a modului în care se construiesc imaginile ambalate în fantasmе și de edificare asupra procedeeleor de producere a imaginilor din timpurile clasice sunt analizate în cărțile de imagologie și de studii asupra imaginarului.

Pe fondul ascensiunii imaginarului – una dintre trăsăturile cele mai marcante ale sensibilității intelectuale din zilele noastre –, un domeniu destul de fărâmițat, dar care face recurs la domenii convergente ale cunoașterii, trasând punți între diverse axe de cercetare, are loc o reevaluare și o reinterpretare a mitologiei – descinzând din imaginariile istorice – și o jalonare a unor itinerarii fascinante.

4. Imaginarul geografic

De-a lungul timpului, dar și în prezent, în geografie s-a făcut uz de imaginație, de imaginar. În temeni mai practici, inclusiv rețeaua geografică sau cartografică, formată din meridiane și paralele, având ca elemente de referință Meridianul Zero (Greenwich), respectiv Ecuatorul, reprezintă un sistem de linii imaginare, datorită căreia se poate determina poziția oricărui punct de pe suprafața Pământului. Până la epopeea Marilor Descoperiri Geografice, „imaginația naștea monștri” – *hic sunt dracones/leones* – în sensul că teritoriile încă neexplorate se încadrau în registrul fantasticului colectiv de inspirație mitolegendară. De-a lungul timpului, elemente imaginate au fost inclusiv sistemele calendaristice, ca modalități de măsurare a subdiviziunilor principale de timp, prin stabilirea unor unități naturale elementare: un an, rezultatul mișcării de revoluție, și o zi, rezultatul mișcării de rotație.

Știința modernă a imaginarului conferă un suport teoretic și metodologic inter-, multi- și transdisciplinar cercetărilor antropologice, culturale și sociale. În lumină teoretică și metodologică, se distinge dimensiunea completitudinară a conceptului de *imaginar*. Orizontul vast, îndeplinirea funcției complexe de totalizator și catalizator al cunoașterii umaniste, îndeplinită de imaginar.

Călătorii în imaginarul literar

Conform literaturii imaginarului, tot mai bogată și mai variată în ultima perioadă, raporturile noastre cu lumea pot fi reduse la imaginile formate sub impulsul imaginarului ca forță psihică ce determină toate formele culturale. Transferată în zona spațiului geografic, această aserțiune generalizantă invocă un adevărat psihism al imaginarului geografic, o psihogeografie.

Se pare că avem de-a face cu un atlas de imagini, de reprezentări ale spațiului geografic care diferă de la o epocă la alta, de la o cultură la alta și care sunt predispușe unor metamorfoze de substanță, extrem de interesante. Imaginarul modelează continuu aceste reprezentări, în conformitate cu dinamica mitică și simbolică care le conține, într-un spectaculos joc de oglinzi. Evoluția reprezentărilor spațiale geografice urmează însăși evoluția cognitivă. Prin urmare, conform conform aceleiași literaturi de specialitate, se disting mapamonduri antice, medievale, renescentiste care aparțin categoriei magicului și fantasticului, veritabile „lumi vrăjite” (*terra incognita*), după care urmează reprezentări cartografice cu o evidentă pregnanță cognitivă și tehnică. Conștiința este elementul esențial al spațializării; un spațiu geografic poate fi așadar reificat, populat de obiecte până la un punct absolut, extrem, sau poate fi expus unei „operații fantastice”, în care este eliminată determinarea obiectual-spațială în favoarea ficțiunii și utopiei, a mitului. *Omne ignotum*

de specialitate din domeniul

Fig. 1. Suprapunerea Mordorului peste Transilvania pe harta Ținutului de Mijloc al lui J.R.R. Tolkien, care coincide cu Vechea Europă, în romanul și filmul *Stăpânul inelelor*

Sursa:

https://www.researchgate.net/figure/Tinutul-de-Mijloc-al-lui-JRR-Tolkien-suprapus-peste-Vechea-Europa-sursa_fig15_320739627

*pro magnifico*¹, *Terra mirabilis* (țara minunilor), *hic et nunc* (aici și acum) și *hic sunt leones* (aici sunt lei) sau *hic sunt dracones* (aici sunt dragoni) constituie expresii latinești foarte sugestive pentru imaginarul geografic.

Omul este atras de tot ce iese din cotidianul urban al societății de consum, iar natura îi pune la îndemână, cu prisosință, astfel de locuri. În general, rolul reliefului este foarte important în percepția peisajelor și în crearea **unei imagini de marcă (publicitare)** (Muntele, Iașu, 2006: 47).

Munții ocupă un loc important în imaginarul multor civilizații, grecii antici, indienii sau japonezii fiind exponenții câtorva dintre acestea. Deși vreme îndelungată munții au fost percepuți ca un loc repulsiv sau chiar periculos, în perioada modernă, **munții au început să fie percepuți drept forma pură a naturii originale**, creditați cu valori terapeutice, igieniste (Debarbieux, 2006: 130). Astfel, turistul modern este mai atras de înălțimi decât de platitudinea câmpiilor, altitudinea și pantele devenind un element major al multor spații turistice (Muntele, Iașu, 2006: 47).

5. Imaginea imaginată – o geografie literară a Transilvaniei

În eventualitatea în care s-ar realiza o geografie literară a Transilvaniei propriu-zise (regiunea geografico-istorică, intercarpatică), aceasta ar fi, cu certitudine, o cercetare pe cât de interesantă, pe atât de vastă și de complexă. Portretul literar al acestei regiuni a determinat, determină și, foarte probabil, va determina în continuare imaginea turistică a acesteia, precum și valorificarea vocației sale pentru turism și destinul său turistic.

În anul 2011, în cadrul Facultății de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, a fost organizat un colocviu internațional sub genericul **Geocritica Transilvaniei: abordări multiculturale**. În cadrul său a participat și reputatul profesor universitar francez Bertrand Westphal, de la Universitatea din Limoges. Este interesant și edificator punctul său de vedere asupra Transilvaniei ca spațiu literar:

---

¹ *Tot ce e necunoscut ni se pare miraculos* (trad. din lat.).

Călătorii în imaginarul literar

„(...) Transilvania este pentru cititorul obișnuit și un pic temător în ceea ce privește propria-i viață, fieful contelui Dracula, ale cărui aventuri morbide au fost cântate printru dinți de Bram Stoker și alții. (...) Dar acest personaj nu este singura fantomă care bântuie castelele din Transilvania. Chiar înainte ca Bram Stoker să dea o aură modernă vampirului său, Jules Verne făcuse din straniul baron Rodolphe de Gortz stăpânul Castelului din Carpați și inventatorul hologramei. (...).

În ceea ce mă privește, ghidul spiritual și ideal pe care l-aș alege în călătoria mea prin Transilvania ar fi Claudio Magris, cu al său Danubio... Magris mi-a permis să intru în țara minunilor, evocând Transilvania și multiculturalismul ei deși viziunea lui era un pic pesimistă, fiindcă pentru el Transilvania, ca și Cluj-Napoca, Brașov, Sibiu și toată Europa aparțin unei lumi trecute, pierdute. (...)” (Westphal, 2013).

5.1. Transilvania în literatura română – semnificații

În istoria literară românească s-a meditat adesea pe marginea contribuției Transilvaniei la dezvoltarea generală a literaturii noastre. Din cei care au consacrat studii speciale acestei teme se numără Nicolae Iorga, O. Densușianu, D. Popovici (cu un studiu purtând exact acest titlu, publicat în 1943) sau Ion Breazu, care în *Literatura Transilvaniei* (1944), prezenta capitolele unei sinteze pe care nu a apucat să o termine. Vasile Băncilă este cel care face un portret metafizic Transilvaniei. Criticii literari și-au aplecat atenția asupra fenomenului ardelean – de exemplu apariția năvalnică alui Octavian Goga în poezia românească.

Fig. 2. O carte-metaforă literar-geografică despre regiunea studiată
Sursa: Mircea Zăciu, *Ca o imensă scenă, Transilvania...*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996 (coperta – față)

Călătorii în imaginarul literar

A fost unanim recunoscută energia explozivă pe care această (fostă) provincie românească o aduce, începând cu Școala Ardeleană, atât în mișcarea de idei a națiunii, cât și în fertilizarea unor capitole literare precum poezia ori romanul și în propularea epicului, a socialului, a etnicului și a eticului, categorii majore, atât de necesare unei literaturi tinere deseori căzute ispitei mirajelor venite de departe sub forma unei integrări în ritmuri europene.

Conform lui Mircea Zăciu,

„Între «tradiție» și «modernitate», bătălie reluată la epoci diferite, cu alți protagoniști, dar esențial aceeași, Transilvaniei i s-a rezervat fieful Tradiției printr-o îndelungată prejudecată. Ea vroia să probeze conservatorismul estetic și rezistența la «nou» în formele sale calofile, a ardelenilor. Paradoxal, valorile acestui ținut rămân însă mereu actuale și uneori foarte *moderne*, în vreme ce altele, ostentativ moderne, n-au rezistat dintelui vremii” (Zăciu, 1996: 16-17).

Autorul exemplifică, folosind un ton retoric, cu autorii moderni Budai-Deleanu, Codru-Drăgușeanu, Octavian Goga, Liviu Rebreanu și Lucian Blaga.

Așadar, nu este de mirare că pe măsură ce se formează națiunea română modernă, literatura ei face apel la Transilvania, făcându-se simțită angajarea forțelor ei sub același steag al unității de neam (18).

Transilvania nu este numai leagănul nașterii românilor. Ea este, de asemenea, și un leagăn de cultură. În nordul ei s-au produs primele tălmăciri bisericești; de aici provin primele semnalări ale comorilor poeziei populare, motivul „ciobanului care si-a pierdut oile” – atestat aici încă din secolul al XVI-lea –, cel al „stânei prădate”, al Zburătorului sau al celebrei balade Miorița, de o neașteptată circulație și cu o răspândire deopotrivă în nordul (e.g. Țara Lăpușului) și sudul provinciei. O baladă precum *Toma Alimoș*, atât de cunoscută în celelalte provincii, a fost notată pentru întâia oară în 1831 în sudul Transilvaniei. În acest sens, sunt revelatoare unele descoperiri făcute de folcloriști.

Tot de aici provin primele tipărituri; „în limba lui Coresi recunoaștem aluatul graiului muntenesc altoit pe tulpina celui

din Țara Bârsei, fuziunea armonică a unei limbi risipite, dar niciodată înstrăinată” (18). Până către anul 1634, toate cărțile de căpătâi ale culturii noastre vechi, au apărut în Transilvania. Mai apoi, tot ce s-a scris, s-a scris pentru întreaga românie, idealul fiind cel de cuprindere sub seagul unității, după cum o arată *Dacia literară* și alte publicații, în chiar titlul și programul lor.

Transilvania a fost locul de refugiu al materialelor incendiare care nu puteau fi tipărite la Iași sau București; al ideilor revoluției din 1948, dezbătute la Brașov sau pe Câmpia Libertății; al revoluției în sine, „când Bălcescu spera să reaprindă focul ei din flacăra ce ardea în munții Iacului” (18).

Sensul de *matcă* a românilor căpătat de Transilvania, primea tonuri grave, întrutotul justificate, în versiunea *Ardeal*. Justificare era cuvântul de ordine, forța motrice a întregii mișcări de Renaștere ardeleană, lupta acerbă pornită de Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai. Tot justificare era și visul legendar al lui Mihai evocat în patetica viziune a lui Bălcescu, „unde se află și *grandioasa descriere a pământului transilvan văzut ca un eden al visului*. Matcă a visului, uneori nesăbuit (...). Visul trebuia corectat la parametrii realităților pozitive, readuse pe pământ” (18-19).

Odată cu Eminescu, „*Transilvania își recapătă dimensiunile legendare și dreptul ei la legendă de asemeni*. E «mica Romă» a erudiției și austerității, dar și ținutul păduros unde sufletul romantic al lui Toma Nour își astâmpără setea de libertate; *e inima legendei*, cu apariții titaniene în *Mureșanu*, în *Horia*; altelei *spațiu senin al unei Arcadii autohtone*, ca-n *Sarmis* și *Miradoniz*. E și *îndreptățirea legendei*, singura în stare să dea putere de supraviețuire seminției mult amenințate” (18-19).

Conform aceluiași Mircea Zăciu, „*Transilvania e acum – cu Carpații – coloana de susținere a boltei de templu ce trebuie durat*”. Astfel, ea apare ca fiind investită cu puterile regenerării, precum în episodul romanului lui Duiliu Zamfirescu, „Îndreptări”, unde eroul meditează în spirit eminescian: „În tot ținutul vechiului pământ al Daciei, acolo unde românul se simte băștinaș, crescut parcă din inima solului, ca goronii, n-avea cap să trăiască! el stăpânul adevărat, al cărui sânge îngrășase brazda, ai cărui strămoși, de mii de ani,

Călătorii în imaginarul literar

umpluseră gropnițele” (20). La fel gândesc și Ion Ghica, C. Negri, Andei Mureșanu, O. Goga și Nicolae Iorga.

După Marea Unire din 1918, către Transilvania s-au îndreptat scriitorii dornici să dea o nouă orientare și un alt suflu literaturii postbelice derutate de experimentalism.

„Transilvania trăiește între cele două războaie mondiale o efervescentă culturală demnă de marile ei tradiții, fără să excludă, ci dimpotrivă, permițând în cea mai largă măsură afirmarea scrisului maghiar și săsesec prin numeroase cercuri literare, reviste, case de editură și prin afirmarea câtorva foarte interesanți prozatori și poeți. Era și drept să fie așa. (...) În «Alma Mater Napocensis» e chemat să-și desfășoare gândul temerar de filosofie românească Blaga (...). De aici pornise Rebreanu. Când s-a produs îndepărtarea de permanențele naționale, în numele noutăților importante, Transilvania își revendică, fie și numai prin Lucian Blaga, dreptul său străvechi de matcă a culturii” (20).

S-a spus, totuși, că Transilvania n-a avut răgazul necesar pentru a-și oferi desfătarea reală a artei. S-a invocat spiritul ei în permanență solicitat de nevoia stringentă a apărării, asaltat de pericolele înstrăinării prin forme rafinate ori prin deznaționalizare brutală. Acest spirit se formase prea mult în direcția acțiunii (Iancu), a gândirii publice (Bărnăușiu), a filosofiei istorice concepute ca armă în recunoașterea existenței sale istorice (Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Timotei Cipariu, August Treboniu Laurian). Însăși teologia a fost coborâtă din amvonul sacerdoțiului și angajată în scopuri laice, de educație politică, pentru dobândirea de drepturi și ieșirea din starea de servitute.

„Prima imagine a Transilvaniei e așadar una gânditoare, culturală, corespunzând spațiului de idei ale «luminării». Când însă geniul ei literar izbucni, în homerismul (..) lui Budai-Deleanu, «Georgiconul» lui Coșbuc, Iosif, Goga, în forța telurică a lui Rebreanu ori în marea elegie de seară a lui Blaga – s-a putut vedea potențialul ei de a simți artistic și a pipăi cu verbul

Călătorii în imaginarul literar

dimensiunile existenței, cu toate întrebările ei neliniștitoare” (21).

Mircea Zăciu găsește o admirabilă conotație a spiritului transilvan, pe care o reproduce în maniera umătoare:

„Iată, cred, accentul unei noi semnificații transilvane: darul *constructiv* al artiștilor ei. «El are arhitectonică» spune Blaga despre sine, vorbind intenționat la persoana a treia, ca în numele unei colectivități estetice, ca un exponent. A construi o istorie, a construi o filologie, apoi o epopee națională, un «Georgicon» al satului românesc, o arhitectură proprie romanului modern, o filosofie proprie plaiurilor acestea, a-i crea până și spațiul de manifestare, n-a fost aici mereu sensul de cultură, de artă, al acestei provincii?” (22)

Scriitorii transilvăneni au cunoscut cu toții așa-numitul „**paradox al conștiinței**”, „când conștiința speciei, respectiv conștiința etnică, îi răscolea împotriva tuturor zăgazurilor ce li se puneau în calea liberei afirmări” (23), fapt bine zugrăvit de autorul citat în textul de mai jos:

„De altfel, **conștiința istorică** mi se pare **componenta dominantă a spiritului transilvan**. Împreună cu ea s-a vorbit nu o dată despre eticism, militantism, predispoziție spre intelectul benedictin, de unde subsumarea esteticului la istoric, etic, cultural etc. Vin acestea din formația culturală, vin ele din straturile țărănești de unde cresc toți scriitorii Transilvaniei care rămân, în fond, toată viața lor niște țărani-cărturari? Nu trebuie neglijată aici nici **comunicarea permanentă cu Occidentul, refuzul spiritului «balcanic»**, socotit inferior și păgubos pentru spirit, **refuzul cetăținului ca formă a oprimării** (căci orașul este «străin»), dar **identificarea cu tot spațiul românesc**, aderarea la o **orașenizare superioară, visul unei cetăți-bibliotecă**, loc de instruire și afirmare cărturărească” (23).

Este foarte înrădăcinată ideea de educație greu dobândită, mai întâi ca drept elementar de a-și potoli setea de cunoaștere,

Călătorii în imaginarul literar

făurită în atmosfera „luminilor” secolului al XVIII-lea și în focul nevoilor de ridicare pe toate căile a neamului.

„Orașul, să nu uităm, e pentru țăranul român spațiul unde si-a dus copilul la învățătură și, cu tot sentimentul de «dezrădăcinare» (explicabil istoricește), cu literatura sa atât de răspândită la ardeleni, respectul pentru orașul-citadelă a școlii nu slăbește” (23).

Dorința de instruire este atât de profundă, încât literatura (și ideologia literară) nu i se pot sustrage, după cum afirmă undeva Liviu Rebreanu:

„Arta acestor creatori (ardeleni, n.n.) nu e niciodată un simplu joc de cuvinte, sunete sau intenții. **Scriitorul ardelean**, mai mult parcă decât cel din alte părți, **se simte legat cu pământul și socotește arta sa ca un apostolat**. De aceea și literatura aceasta reoglindește mai puternic sufletul poporului, cu dorurile, bucuriile și speranțele sale” (24).

Concluzia autorului citat este una remarcabilă, atât ca substanță, cât și ca formulare, cu un caracter literar-geografic, în stil comparativ-metaforic. Astfel, caracterul de osatură a spațiului transilvan în cadrul celui românesc, în integralitatea sa, este dublat de caracterul de nucleu literar de profunzime, matcă cultural-identitară și vatră istorico-spirituală pentru literatura română:

„Prin toate acestea, **Transilvania** departe de a se rupe, se confundă mai profund însă în ansamblul literaturii românești. **Toată existența ei spirituală e orientată în direcția mișcărilor de dincolo de munți, în dorința de a vărsa în șuvoiul comun apele ei de munte, limpezi și proaspete**. Ea tinde să dea un accent particular, autentic, demonstrându-și și prin aceasta o vechime, o geneză identică, o continuitate și o unitate spirituală. **Dorința ei rămâne mereu confluența. Ca și apele ei, care străbat Carpații, curg prin câmpia fertilizată astfel, ca să se verse apoi în Dunăre și Mare – tot așa spiritul ei...**” (25).

5.2. Imaginarul geografico-literar asociat spațiului transilvan

Spațiul românesc a stat din cele mai vechi timpuri sub imperativul unui imaginar popular popular și cult extrem de prolific, ambele categorii debordând de fantezie creatoare, ajungând să fie, în consecință, depozitarul unui *mithos* remarcabil și leagăn al unei mitogeneze străvechi și prolifică. Se impune și se detașează net necesitatea unei incursiuni în problematica mitului vampirului, care pentru spațiul transilvan, în special, și cel românesc, în general, se instituie într-un veritabil *corolar* al *imaginarului folclorico-mito-istorico-literaro-cinematografic*. Miturile și legendele sunt încărcate cu simbolistici nuanțate, unele ezoterice, altele exoterice, însă toate sunt mostre ale unor credințe ancestrale, care, beneficiind de aportul unei imaginații strămoșești dezinvolve, s-au transformat în tipare arhetipale identitare și perene.

Spațiul geografic transilvan a constituit dintotdeauna o sursă excepțională de provocare a imaginarului. Dacă în imaginarul național românesc, Transilvania a fost mereu înnobilită cu atribute (mai precise) precum sacralitate, noblețe, bună organizare și hărnicie, imaginarul internațional este unul de substanță geoliterară, regiunea intrând în registrul mitului, al misterului, al supranaturalului, al călătoriei inițiatice și revelatoare.

5.3. Imaginea Transilvaniei în literatura de călătorie românească

Literatura de călătorie românească, inclusiv cu referire la Transilvania, se bucură de contribuții numeroase și valoroase. Se remarcă Alexandru Vlahuță, cu celebrul său volum de proză *România pitorească* (1901) și Bucura Dumbravă, cu *Cartea munților*. Primul este un veritabil atlas geografico-turistic comentat al României, dar, întrucât autorul călătorește și-l publică înainte de Marea Unire din 1918, el călătorește doar în România și Moldova, relatând doar sporadic despre Transilvania, precum în fragmentul de mai jos.

Călătorii în imaginarul literar

„Cum intri în Transilvania, pe frumoasa șosea ce s-așterne pe vale, ai, în stânga, clădirile mari ale gării ș-ale vămii, în dreapta – o cascadă de vile ce se revarsă pe sub poalele codrilor în jos pe tăpșanul verde, întins ca un covor la soare. Aici e Predealul, sat mare, așezat în curmătura munților pe unul din cele mai înalte podișuri din marginea țării” (Vlahuță, 2007, 94).

Cartea Bucurei Dumbravă, care a fost publicată în 1924 închinată deopotrivă naturii și divinității –, este mai bogată în relatări ale experiențelor și impresiilor de călătorie îndeosebi din spațiul montan al Transilvaniei (Munții Făgăraș, Retezat, Parâng):

Referindu-se la Transilvania, Bucura Dumbravă descrie foarte bine ceea ce s-ar putea numi o experiența multiculturală, multilingvistică în munții din această regiune:

„Îndată ce vorbim despre turism, limba călăuzelor de dincolo ne vine în minte, limba lor nostimă și pitorească, împestrită cu cuvinte germane sau ungurești, strâns legată de amintirile noastre din munții Negoilului, Parângului sau Retezatului” (Dumbravă, 2015: 25)

Fig. 3. Lacul Bucura și Vârful Peleaga

Sursa: Bucura Dumbravă, *Cartea munților și alte scrieri*, Editura România pitorească, București, 2015, p. 92.

Fig. 4. Cabana Parâng

Sursa: Bucura Dumbravă, *Cartea munților și alte scrieri*, Editura România pitorească, București, 2015, p. 88.

Fig. 5. Munții Retezat

Sursa: Bucura Dumbravă, *Cartea munților și alte scrieri*, Editura România pitorească, București, 2015, p. 89.

6. Precizări conclusive

Afirmația că dacă vrei să descoperi un spațiu geografic, fie el un continent, o țară, o regiune, un oraș sau un sat, este imperios și neapărat trebuincios să te cufunzi în literatura care face referire la spațiul respectiv, pe care dorești să (pre)cunoști sau să (post)aprofundezi. Orice tur turistic într-un spațiu geografic presupune a te însoți cu cărți, ghiduri și chiar romane despre acesta, închinat acestuia. Iată legătura indisolubilă, indiscutabilă, inechivocă și biunivocă dintre literatură și turism.

Mulți străini elogiază Transilvania, care le este inoculată, (pre)configurată și relevată, preexperiențial, ca o entitate deopotrivă literară și geografică, fictivă și abia apoi reală. Cu certitudine că elogiul în sine contează, însă rămâne aproape redundant și necapitalizat fără un demers sistematic de dezambiguizare, fără înălțarea unui edificiu susținut de piloni identitari fermi, care să sprijine o imagine turistică de ansamblu unitară și legitimă, construită pe filieră literară, dar ancorată, în mod imperios necesar, în autenticitate.

Referințe:

- Debarbieux, B. (1995). *Tourisme et montagne*. Paris: Economica
- Dumbravă, B. (2015). *Cartea munților și alte scrieri*. București: Editura România pitorească
- Muntele, I., Iașu, C. (2006). *Geografia turismului: concepte, metode și forme de manifestare spațio-temporală*. Iași: Editura Sedcom Libris
- Vlahuță, A. (2007). *România pitorească*, București: Editura Vox
- Pușcaș, P., Trifescu, V., Molnar, S., Ilyes, V. (coord.) (2014). *Geografii identitare. Identități culturale, Simpozionul multicultural „Diva Deva”*. Vol. I. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană
- Zaciu, M. (1996). *Ca o imensă scenă, Transilvania...* București: Editura Fundației Culturale Române
- Tinutul de Mijloc al lui JRR Tolkien suprapus peste Vechea Europa*, disponibil pe https://www.researchgate.net/figure/Tinutul-de-Mijloc-al-lui-JRR-Tolkien-suprapus-pest-vechea-Europa-sursa_fig15_320739627, accesat la data de 15 august 2021

~~~~~
Cosmin-Gabriel PORUMB-GHIURCO is a teacher and a postdoctoral researcher at the Department of Human Geography and Tourism, Faculty of Geography, “Babeș-Bolyai” University, Cluj-Napoca. His doctoral research was on the touristic image of Transylvania, also involving a literary perception. As a poetry writer, he is a member of the “Vox Napocensis” Literary Club and of the Writers’ Association from the County of Sălaj. As author and co-author he signed over 40 books, studies, papers, articles and reports. He also is a member of the “Speculum” Centre for the Research of the Imaginary, “1 Decembrie 1918” University of Alba-Iulia.